

MESLEK SEÇİM SÜRECİ

Meslek, en genel tanımıyla "bir kimsenin hayatını kazanmak için yaptığı, kuralları toplumca belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan bilgi ve becerilere dayalı etkinlikler bütünü" şeklinde ifade edilebilir.

Bireyin fizyolojik, psikolojik ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılamada en önemli araç durumunda olan meslek/iş, yaşama anlam veren ve yaşam doyumunu etkileyen en önemli değişkendir.

Meslek seçimini etkileyen en önemli faktörler, "Psikolojik, Sosyolojik, Cinsiyet ve Ekonomik" faktörlerdir.

PSİKOLOJİK FAKTÖRLER

Yetenek, genel anlamda çeşitli alanlarda sergilenebilen performans kapasitesi anlamına gelir. Yetenek aynı zamanda öğrenme gücü veya bir iş, görev ya da faaliyeti diğer insanlara göre daha başarılı ve daha hızlı bir şekilde yapabilme yetisi olarak da tanımlanabilir.

Sözel-Dilsel Zeka

Akademik başarıyla ilişkili olan genel zekanın temel unsurudur. Okuma, yazma, dinleme, konuşmada kelimeleri etkili kullanma yeteneğidir.

- Şairler •Gazetecilik
- Öğretmenlik •Psikologluk
- Psikolojik Danışmanlık

Mantıksal Matematiksel Zeka

Genel zekanın temel unsurlarından biridir. Hesaplama becerisi, mantıksal nedensellik ilişkisi kurma, karmaşık problemleri çözme becerilerini kapsar.

- Matematik Öğretmeni
- Mühendisler •Mantık Bilimciler
- Felsefeciler

Müziksel Zeka

Sesin ritim ve tınısına ayrıca sesin duygusal boyutuna duyarlı olmayı gerektiren becerileri kapsar.

- Bestekarlık •Piyanist •Gitarist
- Vokalist •Baterist

Kinestetik-Görsel Bedensel Zeka

Bu zeka türü bedensel etkinliklerde başarılı olmayı sağlar. Görsel, bedensel, sportif becerileri ve dikkat, kontrol, çeviklik gibi özellikleri kapsayan zeka türüdür.

- Aktörlük •Oyunculuk •Film Yönetmenliği •Sporcular
- Dansçılar •Beyin Cerrahisi •Elmas Kesiciler

Uzamsal Zeka

Dünyayı doğru algılamayı gerektiren; cisimlerin uzaydaki biçimlerini algılama, cisimleri iki veya üç boyutlu olarak görebilme, geometrik şekilleri farklı açılardan anlama gibi yetileri kapsar.

- İç Mimarlar •Görsel Tasarımcılar
- Grafik Tasarımı •Harita Mühendisliği •Araba Tamircisi

Doğa Zekası

Bitkiler, hayvanlar ve jeolojik doğal varlıklara empati duymak, onlara duyarlı davranmak ve onları anlamak gibi özellikler doğa zekası gelişmiş bireylerin özellikleridir.

- Çiftçiler •Ziraatçılar •Veteriner Hekimler •Doğa Bilimciler

İçsel Zeka

Bu zeka türü, insanın kendisini bilmesini, anlamasını sağlar. İnsanın kendisini takdir etmesi, amaç belirlemesi, kendini ayarlaması, duygusal ve bireysel öz yönetimi sağlaması gibi hayati fonksiyonları vardır.

- Pilotluk •Polislik •Yazarlık
- Danışmanlık •Öğretmenlik

Kişilerarası Zeka

Bireyin diğer insanları anlamasını ve onlarla başarılı ilişkiler kurabilmesini sağlar. Bireysel farklılıkları görebilme, kendini ve diğerlerini motive etme gibi özellikleri vardır.

- Yöneticilik •Liderlik •Satış Danışmanlığı •Öğretmenlik
- Psikologluk •Psikolojik Danışmanlık

İlgi bir faaliyetin özünden elde edilen doyum anlamına gelir. Bir başka anlatımla, bireyin bir faaliyetten hoşlanma ve haz alma derecesidir. İlgi, belli faaliyetlere isteyerek yönelme, bu faaliyetleri kısıtlayıcı koşullar altında bile başka faaliyetlere tercih etme ve bu faaliyetleri yaparken yorgunluk yerine dinlenmişlik, bıkkınlık yerine devam etme isteği duymamızdır.

Temel bilimler ilgisi: Fen bilimlerinin konusu olan doğa olaylarını incelemek, matematik konuları ile uğraşmak gibi davranışlarda kendini gösteren bir ilgi alanıdır. Bu alana ilgisi olan kişiler tıp, veterinerlik ve mühendislik gibi uygulamalı alanlarda bilimsel çalışmalar yapmaktan doyum sağlarlar.

Mekanik ilgisi: Çeşitli alet ve makineleri üretmek, çalıştırmaktan veya onarmaktan hoşlanmak gibi davranışları ifade eder. Makine ve elektrik-elektronik mühendisliği, bu alana ilgi duyan kişilerin uyumlu olarak çalışabileceği alanlar olarak sayılabilir.

Sosyal Bilimler ilgisi: Sosyal olayları incelemek ve nedenlerini araştırmak gibi davranışları ifade eden ilgi alanıdır. Sosyal bilim ilgisi yüksek olan kişiler hukuk, siyaset bilimler, sosyoloji, psikoloji, ilahiyat gibi alanlarda doyum sağlayarak çalışabilir

İkna ilgisi: Duygu ve düşünceleri başkalarına iletme isteği ve belli bir amaca ulaşmak için insanları etkileme gibi davranışları içeren ilgi alanıdır. Bu alanla ilgili meslekler yazarlık, gazetecilik, diplomatlık, din görevliliği olarak sayılabilir.

İş Ayrıntıları ilgisi: Küçük ayrıntılara dikkat edebilme ve bu ayrıntılar üzerinde çalışmaktan hoşlanma olarak ifade edilebilir. Her işi günü gününe yapma, bir yazıyı ya da hesabı ince eleyip sık dokuyarak kontrol etme, her şeyi düzenli tutma gibi davranışları ifade eder. Muhasebe, sekterlik gibi meslekler bu alana ilgi duyan kişilerin uyumlulukla çalışabileceği alanlar olarak söylenebilir.

Edebiyat ilgisi: Akıcı konuşma ve yazma, şiir okuma, kitap okumaktan zevk alma, edebi eser üretmeye ilgi duyma gibi davranışlarla ifade edilir. Bu alana ilgi duyan kişilerin Türkçe, edebiyat, alanında, basın-yayın sektöründe uyumlu bir şekilde çalışabilecekleri söylenebilir

Sosyal Yardım ilgisi: Zayıf, yoksul, sakat ve hasta insanlara yardım etme veya insanların sıkıntılarını azaltmayı sağlamaya, problemlerini çözmeye çalışma gibi davranışları ifade eder. Sosyal hizmetler, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, psikoloji, tıp , çocuk gelişimi bu ilgi alanıyla uyumlu meslekler olarak sıralanabilir.

Güzel Sanatlar ilgisi: Resim, heykel gibi plastik sanatlar ve el sanatları ile ilgili eserleri incelemek veya bu tür eserler ortaya koymak gibi davranışlarda ifadesini bulur. Sanat ile ilgili yükseköğretim programları bu alana ilgi duyan kişiler için uygun olabilir.

Müzik ilgisi: Müzik dinleme, müzik aleti çalma ve müzik parçaları besteleme gibi davranışlarla kendini gösteren bir ilgidir. Bu alana ilgi duyan kişiler için konservatuarların müzik bölümleri uygun eğitim alanı olabilir.

Kişilik, insanın çevreye kendine özgü bir biçimde uyum sağlamasını belirleyen karakterinin, duygusal, bilişsel ve fiziksel yapısının nispeten kararlı ve durağan bir biçimde örgütlenmesi olarak tanımlanmıştır. Kişilik tipleri bireylerin davranış modellerini, davranış biçimlerini, bir başka ifadeyle, davranış örüntülerini tanımlar.

Mesleki değerler, bir mesleğe girme sonucunda o mesleğin getirilerinden elde edilen doyumdur. Mesleğin kazanç durumu, sosyal güvencesi, kazandırdığı toplumsal saygınlık bu değerlere örnek verilebilir. Meslek değerleri, bir mesleği birey için değerli kılan özellikler anlamına gelir

Ekonomik Kazanç: Çok para kazanma ve yüksek hayat standartlarında yaşama.

Toplumsal Saygınlık: Toplumda saygın bir yer edinme, yaptıklarından ötürü onurlandırılma, statü ve itibar sahibi olma.

Sosyal Güvence: İşsiz kalmama veya gelecekte kendini güvende hissedebilecek gelire veya emeklilik gibi olanaklara sahip olma.

Güvenlik: İşin, tehlikelerden uzak, güvenli ortam ve koşullarda yapılması.

Meslekte İlerleme: Bilgi ve becerileri geliştirerek meslekte ilerleme olanakları bulma.

Yetenekleri Kullanma: Bireyin sahip olduğu yetenek ve becerileri işinde kullanabilme olanağı bulması.

Yaratıcılık: İşin yeniliklere açık olması, özgün şeyler ve düşünceler keşfetme, tasarlama ve bunları uygulayabilme olanağı bulması.

Bağımsızlık: Bağımsız olabilme, işini başkalarına bağımlı ; emre tabi olmadan istediği gibi yapabilme.

Esnek Çalışma Saatleri: Çalışma saatlerini bireyin kendisinin belirleyebilmesi, gerektiğinde ofise gelmeden de çalışma imkanının olması.

Yalnız Çalışma: İşin yalnız başına çalışmayı gerektirmesi.

Özel Yaşam : İşin kişinin özel yaşamına zaman ayırabilme olanağı tanınması.

İş Sükûneti: İşin sakin ve huzurlu bir ortamda; stres ve gerginlikten uzak bir ortamda icra edilmesi.

Değerlerle Uyuşum: Yapılan işin bireyin inanç, değer ve düşünceleriyle uyuşması.

Macera: İşin tehlikeli, ilginç ve çetrefilli durumlarla karşılaşabilme olanağı tanınması.

Üniforma Giyme: Üniforma giyilen bir iş sahibi olma. (Subaylık, hakimlik, doktorluk)

SOSYOLOJİK FAKTÖRLER

Bireyin kariyer gelişimini etkileyen pek çok sosyolojik faktörden söz edilebilir. Bu faktörler arasında belki de en önemlisi bireyin içinde yaşadığı aile, diğeri ise ait olduğu sosyoekonomik düzeydir.

Araştırma bulguları, çocukların eğitim ve meslek kararı verirken en fazla anne ve babalarından etkilendiklerini ortaya koymaktadır. Anne-babaların çocuklarının kariyer gelişimleri üzerindeki etkileri şu başlıklar altında özetlenebilir. Anne-baba çocuğun bazı yeteneklerini geliştirici ortamlar hazırlarken bazılarını ihmal edebilir hatta bastırabilir. Anne-babalar belli mesleklere karşı olumlu ve olumsuz tutumlarını çocuklarına aşılayabilir ve onların değerler hiyerarşisini oluşturabilir. Anne-baba çocuğun benlik kavramını biçimlendirmede başrolü oynamaktadır.

Sosyoekonomik Düzey Bir meslek edinmenin yolunun formal ya da informel eğitimler sonucunda kazanıldığı dikkate alındığında, ailenin bireye sağladığı sosyal ve ekonomik imkanlarının aynı zamanda bireyin alacağı eğitimin süresini ve niteliğini de belirlediği, bu anlamda onun meslek seçimi üzerinde doğrudan etkili olduğu söylenebilir.

Cinsiyet, Ülkeler arasında belli farklılıklar olmakla birlikte hemen hemen her ülkede kadın ve erkekler tarafından icra edilen mesleklerin dengeli dağılmadığı gözlenmektedir.

EKONOMİK VE POLİTİK FAKTÖRLER

Bireylerin içinde yaşadığı ülkelerin politik sistemleri ve ekonomik koşulları da onların kariyer gelişimlerini ve meslek seçimlerini etkilemektedir.

Bireyin kariyer süreci aynı zamanda onun eğitim hayatını da kapsamaktadır. Bireyin meslek seçimi de önemli oranda aldığı eğitimlerle biçimlenmektedir. Bireyin aldığı eğitimlerin süresi ve niteliği çoğu zaman ekonomik gücüyle de ilişkilidir. Bireyin almış olduğu eğitimler sonucunda kazandığı nitelikler iş gücü piyasasında ona açık olan seçenekleri artırma potansiyeline sahiptir. Benzeri biçimde aldığı eğitimin süresi ve niteliğinin düşük olması da bu seçenekleri sınırlandırmaktadır.

***AZATLI KÜLLÜCE ORTAOKULU
PSİKOLOJİK DANIŞMA ve REHBERLİK SERVİSİ***